

AYNI ZAMANDA BİRDEN FAZLA İŞYERİNDE AYNI SİGORTALILIK HALİNE TABİ ÇALIŞANLARIN PRİME ESAS KAZANÇLARI ve PRİM İADELERİ

Akın ŞİMŞEK^(*)

1 - GİRİŞ

Sosyal güvenlik sistemimizde sigortalılığın teklik ilkesi gereğince birden fazla sigortalılık haline tabi çalışması olanlar açısından geçerli olacak sigortalılık statüsü 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 53'ncü maddesinde belirlenmiştir. Bu düzenleme gereğince 4/1-a(SSK), 4/1-b (Bağ-Kur) ve 4/1-c (Emekli Sandığı) sigortalısı olarak çalışması olanlarda geçerli sigortalılık 4/1-c sigortalılığı olarak belirlenmiş, aynı zamanda 4/1-a ve 4/1-b sigortalısı olmayı gerektirecek işlerde çalışanların ise 4/1-a sigortalılıkları geçerli sigortalılık olarak kabul edilmiştir. Esasen 6111 sayılı Kanunun Resmi Gazetede yayımlandığı 25.02.2011 tarihinde kadar aynı zamanda 4/1-a ve 4/1-b sigortalısı olmayı gerektirecek işlerde çalışanların 4/1-b sigortalılıkları geçerli sigortalılık olarak kabul edilmekteydi.

Aynı zamanda farklı sigortalılık statülerine tabi olmayı gerektirecek işlerde çalışanlar açısından durum böyle iken aynı zamanda aynı sigortalılık haline tabi olmayı gerektirecek şekilde birden fazla işyerinde çalışanların prime esas kazançlarının tespiti ve ödenecek primlerin hesabı farklılık arz etmektedir.

Bu makalede aynı zamanda birden fazla işyerinde aynı sigortalılık haline tabi çalışması olanların prime esas kazançlarının belirlenmesinden ve primlerinin ödenmesi ile primlerinin iadesine ilişkin usul ve esaslardan bahsedilecektir.

2- PRİME ESAS KAZANÇ ve ÜST SINIRININ BELİRLENMESİ

Sigortalıların prime esas kazançlarının belirlenmesine 5510 sayılı Kanunun 80 inci maddesinde

^(*) Kamu Yönetimi Uzmanı, Rekabet Kurumu, İdari Koordinatör

prime esas kazanç üst sınırlarının belirlenmesine ise kamu çalışanları açısından aynı kanunun 46'ncı, genel olarak ise 82'nci maddesinde yer verilmiştir. Bu düzenlemelerden 5510 sayılı Kanunun 82'nci maddesi gereğince sigorta primlerinin hesabına esas tutulan günlük kazancın alt sınırı, sigortalıların yaşlarına uygun asgarî ücretin otuzda biri, üst sınırı ise 16 yaşından büyük sigortalıların günlük kazanç alt sınırının 6,5 katıdır. Bu tutarlara dönemlerine göre aşağıda tablolarda yer verilmiştir.

Brüt Asgari Ücret (4857 s.K. Md. 39)					
(Sigorta Primine Esas Kazanç Alt Sınırları)					
DÖNEMİ	16 Yaşını Doldurmuş İşçiler (TL)		16 Yaşını Doldurmamış İşçiler (TL)		Yayımlandığı Resmi Gazete
	Günlük	Aylık	Günlük	Aylık	
01.07.2012-31.12.2012	31,35	940,50	26,85	805,50	30.12.2011/28158
01.01.2012-30.06.2012	29,55	886,50	25,35	760,50	

Sigorta Primine Esas Kazanç Üst Sınırları (5510 s.K. Md. 82)		
Dönemi	16 yaşından Küçükler ve Büyükler İçin Aynı (TL)	
	Günlük	Aylık
01.07.2012-31.12.2012 (Özel)	203,78	6.113,40
01.01.2012-30.06.2012 (Özel)	192,08	5.762,40
15.07.2012-14.12.2012 (Kamu)	203,78	6.113,40
15.06.2012-14.07.2012 (Kamu)	-	5.926,20
15.01.2012-14.06.2012 (Kamu)	192,08	5.762,40
15.12.2011-14.01.2012 (Kamu)	-	5.590,72
SGK, 24.1.2012 tarih ve 2012/3 sayılı Genelgesi		

Prime esas kazançları yukarıda belirtilen alt sınırın altında olan sigortalılar ile ücretsiz çalışan sigortalıların günlük kazançları alt sınır üzerinden, günlük kazançları üst sınırdan fazla olan sigortalıların günlük kazançları da üst sınır üzerinden hesaplanmaktadır. Sigortalının prime esas kazancı alt sınırın altında ise bu kazanç ile alt sınır arasındaki farka ait sigorta primleri ile ücretsiz çalışan sigortalılara ait sigorta primlerinin tümünü işveren ödemektedir.

Sigortalıların aynı sigortalılık haline tâbi olacak şekilde birden fazla işte çalışması nedeniyle Sosyal Güvenlik Kurumuna ödenen sigorta primleri toplamı, bu sigortalılık hali için belirlenen prime esas kazanç üst sınırı üzerinden hesaplanacak miktarı aşarsa, aşan kısmın tamamı, sigortalının talebi üzerine en geç talep tarihini takip eden ay içinde hissesi oranında sigortalıya defaten geri ödenmektedir. Geri verilen primler için ayrıca gecikme cezası ve gecikme zammı ile faiz ödenmemektedir. (5510 s.K.Md.82).

2.1- 4/1-b (Bağ-Kur) Sigortalılarının Prime Esas Kazanç Üst Sınırı

Durum böyle olmakla birlikte 5510 sayılı Kanunun prime esas kazançların tespitine ilişkin usul ve

esasları içeren 80 inci maddesi uyarınca, 4/1-b (Bağ-Kur) sigortalılarının prime esas kazançları aşağıdaki şekilde belirlenmektedir.

a) Aylık prime esas kazanç, 82'nci maddeye göre belirlenen prime esas günlük kazanç alt sınırı ile üst sınırı arasında kalmak şartı ile kendileri tarafından beyan edilecek günlük kazancın otuz katıdır. Bu sigortalılar tarafından Kurumca belirlenen sürelerde aylık prime esas kazanç beyan edilir. Beyanda bulunmayan sigortalıların aylık prime esas kazancı, prime esas günlük kazanç alt sınırının otuz katı olarak belirlenir.

b) Sigortalı aynı zamanda işveren ise aylık prime esas kazancı, çalıştırdığı sigortalıların prime esas günlük kazancının en yüksekini otuz katından az olamaz. Aylık prime esas kazancı, çalıştırdığı sigortalının otuz günlük prime esas kazancından düşük olduğu tespit edilen sigortalıların aylık prime esas kazançları, tespit edilen kazanç düzeyine çıkartılarak aradaki farkın primi, 89 uncu madde hükümlerine göre gecikme cezası ve gecikme zammı uygulanmak suretiyle tahsil edilir.

c) 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendi kapsamında sigortalı sayılmayı gerektirecek birden fazla durumun söz konusu olması halinde, bu fıkranın (a) ve (b) bentlerinde belirtilen esaslara göre tek beyanda bulunulur. Bu sigortalılar açısından da prime esas kazançları üst sınırı aşmayacak şekilde kendileri tarafından belirlendiğinden 4/1-b sigortalıları için prim iadesi söz konusu olamayacaktır.

2.2- Kamu Görevlilerinin Prime Esas Kazanç Üst Sınırı

Kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının tespiti anılan 80 inci maddede belirtilmekle birlikte 5510 sayılı Kanunun "Bazı kamu görevlilerinin prime esas kazançları ve prime esas kazanç üst sınırı" başlıklı 46 ncı maddesinin beşinci fıkrasının "4 üncü maddenin birinci fıkrasının (c) bendi kapsamına giren sigortalıların prime esas kazançlarının tespitinde 82'nci maddede belirtilen üst sınır aranmaz" hükmü gereğince kamu görevlilerinin prime esas kazançlarının tespitinde üst sınır şartı aranmamaktadır. Bu kapsamda da 4/1-c sigortalıları açısından prim iadesi söz konusu olmayacak prime esas bütün ödemeleri primlendirilecektir.

Böylece sadece 4/1-a(SSK) sigortalıları açısından birden fazla işyerinde 4/1-a sigortalısı olmayı gerektirecek şekilde çalışmalarını ve bütün işyerlerindeki prime esas kazançları toplamı prime esas kazanç üst sınırını aşması halinde sadece çalışan payı üzerinden prim iadesi söz konusu olabilecektir.

3- SİGORTA PRİMİ İADESİNDE DİKKATE ALINMASI GEREKEN HUSUSLAR

Uygulamada birden fazla işverenin işinde çalışma durumu, hizmet akdine tabi çalışan ve 4/1-a kapsamında sigortalı sayılanlar bakımından ortaya çıkmaktadır. Sigortalının prime esas kazançları ve prim ödeme gün sayıları her bir işveren tarafından ayrı ayrı aylık prim ve hizmet belgeleri ile Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirileceğinden prime esas kazanç miktarı toplamda üst sınırı aşabileceği gibi ay içinde prim gün sayısı da 30 günü geçebilir. Bu durumda sigortalının talebi halinde üst sınırı aşan kısmın tamamı hissesi oranında defaten sigortalıya geri ödenecektir. Prim ödeme gün sayılarının bir ayda 30 günü aşan kısmının da dikkate alınmaması gerekir. Prime esas kazancın üst sınırını aşan primlerin iadesi ile ilgili olarak;

1- Sigortalının talepte bulunması gerekir. Sigortalı yazılı olarak ilgili Sosyal Güvenlik İl Müdürlüğü/Merkez Müdürlüğüne başvurmalıdır.

2- Sigortalıya prim iadesi yapılabilmesi için prime esas kazanç üst sınırını aşan bir miktarın olması ve primlerin ödenmiş olması gerekir. Başka bir ifadeyle tahakkuk etmiş ancak henüz ödenmemiş primlerin iadesi söz konusu değildir.

3- Prim iadesi sadece sigortalıya ve hissesi oranında yapılacağından işveren hissesinin sigortalıya veya talebi halinde işverene iade edilmesi mümkün değildir.

4- Üst sınırı aşan prim miktarı sigortalının talebi üzerine en geç talep tarihini takip eden ay içinde hissesi oranında kendisine defaten geri ödenir.

5- Geri verilen primler için ayrıca gecikme cezası ve gecikme zammı ile faiz ödenmez.

6- İşsizlik sigortası primlerinin hesabı, prime esas kazancın alt ve üst sınırlarının belirlenmesi, prim belgeleri, primlerin ödenmesi, ödenmeyen primler ve cezalar, işverenlerin sorumluluğu, yersiz alınan primlerin iadesi ve sair hususlarda 5510 sayılı Kanun'a göre işlem yapılmaktadır. O nedenle birden fazla işveren bünyesinde yasal tavan üzerinden hesaplanan işsizlik sigortası bakımından sigortalı payını aşan tutarda yapılan ödemeler de sigortalıya iade edilecektir. Ayrıca iade edilen primlerin vergiye tabi tutulabilmesi için Kurum tarafından ilgili vergi dairesine bildirim yapılmalıdır¹.

4- SONUÇ

Sigortalıların birden fazla işveren yanında 4/1-a sigortalısı olarak çalışmalarını neticesinde toplam prime esas kazançlarının prime esas kazanç üst sınırını geçmesi halinde bu kazançlara göre ödenen sigorta primlerinden sadece çalışan paylarının iade edilmesi gerektiği önemlidir. Özellikle bazı işyerlerinde de çalışanlarının başka bir işyerinde 4/1-a sigortalısı oldukları gerekçesiyle sigorta bildirimleri yapılmamakta veya başka işyerindeki prime esas kazançları üst sınırı aşıyorsa kendi işyerlerinden bildirim gerek bulunmadığı gibi bir yorum yapabilmektedirler. Bu durumda mutlaka çalışanlarının bildirim yapılmalı aksi takdirde kayıt dışı işçi çalıştırmak nedeniyle idari para cezası ve diğer yaptırımlarla karşılaşacaklardır. Burada başka işyerindeki prime esas kazancı üst sınırın üzerinde olsa dahi kişinin sigortalı olarak bildirim yapılması yanında sadece kişinin ücretinden çalışan sigorta primi kesilmeyeceği ancak kişinin prime esas kazancı üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumuna işveren payı gönderilmek zorunda olduğu unutulmamalıdır.

¹ Reşat MERTTİR, "Birden Fazla İşverenin İşinde Çalışan Sigortalının Primlerinin Hesaplanmasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar", E-Yaklaşım / Ekim 2012 / Sayı: 238